DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

12. maj 2005 *

I sag C-112/03,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, indgivet af cour d'appel de Grenoble (Frankrig) ved afgørelse af 20. februar 2003, indgået til Domstolen den 13. marts 2003, i sagen:

Société financière et industrielle du Peloux

mod

Axa Belgium m.fl.,

Gerling Konzern Belgique SA,

Établissements Bernard Laiterie du Chatelard,

Calland Réalisations SARL,

* Processprog: fransk.

Joseph Calland,

Maurice Picard,

Abeille Assurances Cie,

Mutuelles du Mans SA,

SMABTP,

Axa Corporate Solutions Assurance SA,

Zurich International France SA,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.W.A. Timmermans, og dommerne R. Silva de Lapuerta, J. Makarczyk, P. Kūris og J. Klučka (refererende dommer),

generaladvokat: A. Tizzano
justitssekretær: fuldmægtig K. Sztranc,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 27. oktober 2004,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Axa Belgium m.fl. ved avocats J.-P. Caston og I. Scheidecker

— Gerling Konzern Belgique SA ved advokatfirmaet SCP HPMBC Rostain

— Mutuelles du Mans SA ved avocat C. Michel

— den franske regering ved G. de Bergues og A. Bodard-Hermant, som befuldmægtigede

— Det Forenede Kongeriges regering ved R. Caudwell, som befuldmægtiget, bistået af barrister J. Stratford

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved A.-M. Rouchaud-Joët, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 16. december 2004,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 12, nr. 3, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17), som

ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1), ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1) og ved konventionen af 29. november 1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse (EFT 1997 C 15, s. 1, herefter »Bruxelles-konventionen«).

2 Denne anmodning er fremsat i en sag om kompetence ved cour d'appel de Grenoble mellem Société financière et industrielle du Peloux, tidligere Plast'Europ SA (herefter »SFIP«), der er et selskab efter fransk ret, og forsikringsselskaberne Axa Belgium, tidligere AXA Royale Belge SA (herefter »Axa Belgium«), Zurich Assurances SA (herefter » Zurich Assurances«), AIG Europe SA (herefter »AIG Europe«), Fortis Corporate Insurance SA (herefter »Fortis«), Gerling Konzern Belgique SA (herefter »Gerling«), Axa Corporate Solutions Assurance SA (herefter »Axa Corporate«) og Zurich International France SA (herefter »Zurich International France«) vedrørende håndhævelsen af en værnetingsklausul i en sag om udbetaling af forsikringskrav iværksat af SFIP mod disse coassurandører inden for rammerne af en koncernforsikringsaftale.

Retsforskrifter

3 Artikel 7 i Bruxelles-konventionen, der er indeholdt i konventionens afsnit II, afdeling 3 om kompetence i forsikringssager, bestemmer:

»I forsikringssager afgøres kompetencen efter bestemmelserne i denne afdeling [...]«

4 Konventionens artikel 8 har følgende ordlyd:

»En forsikringsgiver, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges:

1) ved retterne i den stat, hvor han har bopæl, eller

2) i en anden kontraherende stat, ved retten på det sted, hvor forsikringstageren har bopæl, eller

3) såfremt det drejer sig om en coassurandør, ved den ret i en kontraherende stat, ved hvilken der er anlagt sag mod den ledende assurandør.

[...]«

5 Konventionens artikel 9 er affattet således:

»I sager om ansvarsforsikring [...] kan forsikringsgiveren endvidere sagsøges ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået.«

6 Bruxelles-konventionens artikel 10 bestemmer:

»I sager om ansvarsforsikring kan forsikringsgiveren endvidere sagsøges ved den ret, hvor skadelidte har anlagt sag mod den sikrede, såfremt den lovgivning, der gælder for denne ret, indeholder hjemmel dertil.

[...]«

7 Konventionens artikel 11 bestemmer:

»Med forbehold af bestemmelserne i artikel 10, stk. 3, kan forsikringsgiveren kun anlægge sag ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgte har bopæl, hvad enten sagsøgte er forsikringstager, sikret eller begunstiget.

[...]«

8 Konventionens artikel 12 har følgende ordlyd:

»Bestemmelserne i denne afdeling kan kun fraviges ved aftale:

[...]

2) såfremt aftalen giver forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i denne afdeling, eller

3) såfremt aftalen er indgået mellem en forsikringstager og en forsikringsgiver, som på tidspunktet for kontraktens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted i samme kontraherende stat, med det formål, at retterne i denne stat skal være kompetente også i tilfælde af, at skadetilføjelsen er foregået i udlandet, medmindre en sådan aftale ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat [...]

[...]«

9 Bruxelles-konventionens artikel 17, der er indeholdt i konventionens afsnit II, afdeling 6, om aftaler om kompetence, bestemmer:

»Såfremt parterne i tilfælde, hvor mindst én af dem har bopæl på en kontraherende stats område, har vedtaget, at en ret eller retterne i en kontraherende stat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, er alene denne ret eller retterne i den pågældende stat kompetente. En sådan aftale om retternes kompetence skal være indgået enten:

a) skriftligt eller mundtligt med skriftlig bekræftelse, eller

b) i en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug, som parterne følger i deres indbyrdes forhold, [...]

[...]

Aftaler om retternes kompetence [...] er ugyldige, såfremt de strider mod bestemmelserne i artikel 12 [...].

[...]«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

10 Calland Réalisations SARL (herefter »Calland«), der er forsikret hos Abeille Assurances Cie (herefter »Abeille«), der er et forsikringsselskab efter fransk ret, påbegyndte i 1990 opførelsen af et anlæg til fremstilling af ost på vegne af Établissements Bernard Laiterie du Chatelard (herefter »Laiterie du Chatelard«), der er et selskab efter fransk ret, idet det til udførelsen af samtlige konstruktionsarbejder anvendte paneler fremstillet af SFIP.

11 En sagkyndig erklæring udarbejdet på anmodning af Laiterie du Chatelard fastslog, at der var sket fejl i forbindelse med udformningen og fremstillingen af disse paneler, hvorfor lokalerne ikke kunne anvendes til deres formål. Udgifterne til genoprettelse blev anslået til ca. 610 000 EUR.

12 SFIP var på tidspunktet for udførelsen af arbejderne forsikret direkte og indirekte hos flere franske forsikringsselskaber. Som datterselskab af selskabet Recticel SA (herefter »Recticel«), der er et selskab efter belgisk ret, var SFIP ligeledes indirekte forsikret hos flere belgiske forsikringsselskaber inden for rammerne af en koncernforsikringsaftale, der var indgået af Recticel og udvidet til at omfatte SFIP ved en tillægskontrakt af 8. juli 1988 med tilbagevirkende kraft fra den 7. juni 1988, som var datoen for dette selskabs indtræden i Recticel-koncernen. Kapitel VIII, artikel K, i denne aftale bestemmer, at »i tilfælde af tvister vedrørende nærværende aftale accepterer selskabet, at der er værneting ved domstolene ved forsikringstagerens hjemsted«. Den forelæggende ret har oplyst, at denne bestemmelse helt tydeligt ikke blev pålagt af forsikringsselskabet.

13 Laiterie du Chatelard har ved stævninger af 1. og 12. marts 2001 anlagt erstatningssøgsmål ved tribunal de grande instance de Bourgoin-Jallieu (Frankrig) mod følgende selskaber:

— Calland, der er gået i frivillig likvidation og herefter stævnet på ny ved sine to midlertidige administratorer, J. Calland og M. Picard

— Abeille, forsikringsgiver for Calland

— SFIP

— SMABTP, som erhvervsansvarsforsikrer for SFIP

— AXA Global Risks SA (herefter »AXA Global Risks«), som forsikringsgiver vedrørende øvrige typer ansvar for SFIP

— Zurich International, som forsikringsgiver vedrørende øvrige typer ansvar for SFIP.

14 Den 5. juni 2001 adciterede SFIP de franske indirekte forsikringsgivere, dvs. Zurich International France og Axa Corporate, der er indtrådt i rettighederne for AXA Global Risks.

15 Den 21. juni 2001 adciterede SFIP i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 10, stk. 1, de belgiske indirekte forsikringsgivere, der var coassurandører i henhold til koncernforsikringsaftalen, dvs. Axa Belgium, Zurich Assurances, AIG, Fortis og Gerling (herefter »de belgiske coassurandører«).

16 De belgiske coassurandører har gjort gældende, at tribunal de grande instance de Bourgoiun-Jallieu savner territorial kompetence, idet de har henvist til den værnetingsklausul, der er indeholdt i koncernforsikringsaftalen.

17 Under henvisning til kapitel VII, artikel K, i denne aftale, henviste tribunal de grande instance de Bourgoin-Jallieu ved dom af 13. september 2002 SFIP til at anlægge sag

ved Tribunal de première instance de Bruxelles (Belgien), som er hjemsted for Recticel, der var underskriver af koncernforsikringsaftalen, for at gøre sin krav overfor de belgiske coassurandører gældende dér.

18 SFIP har den 27. september 2002 iværksat et kæremål vedrørende kompetencespørgsmålet til cour d'appel de Grenoble.

19 Ved sidstnævnte ret har SFIP gjort gældende, at en værnetingsklausul i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 12, nr. 3, ikke kan gøres gældende af forsikringsgiveren mod en begunstiget, der ikke udtrykkeligt har tegnet den forsikringsaftale, hvori klausulen er indeholdt. Laiterie du Chatelard og SMABTP har tilsluttet sig SFIP's argumentation.

20 Det er på denne baggrund, at cour d'appel de Grenoble har besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

»Kan det, over for den sikrede i henhold til en forsikringsaftale, som er indgået mellem en forsikringstager (den, der har tegnet forsikringen) og en forsikringsgiver, som begge har hjemsted i samme medlemsstat, gøres gældende, at der er aftalt en værnetingsklausul, som giver domstolene i denne stat kompetence, når den sikrede ikke selv har godkendt denne klausul, skaden er indtrådt i en anden medlemsstat, og den sikrede ved retterne i sidstnævnte medlemsstat ligeledes har anlagt sag mod de forsikringsgivere, der har hjemsted i denne stat?«

Om det præjudicielle spørgsmål

21 Med det forelagte spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en værnetingsklausul vedtaget i overensstemmelse med Bruxelles-konventionens artikel 12, nr. 3, i en forsikringsaftale indgået mellem en forsikringstager og en forsikringsgiver kan gøres gældende over for en begunstiget i medfør af denne aftale, som ikke udtrykkeligt har underskrevet nævnte klausul, og som har bopæl i en anden kontraherende stat end forsikringstageren og forsikringsgiveren.

Indlæg til Domstolen

22 De belgiske coassurandører og Det Forenede Kongeriges regering har henvist til dom af 14. juli 1983, Gerling m.fl. (sag 201/82, Sml. s. 2503), hvori Domstolen fastslog, at i tilfælde, hvor der foreligger en forsikringsaftale mellem en forsikringsgiver og en forsikringstager, som har indgået aftalen i egen og i tredjemands interesse, der indeholder en værnetingsklausul, der omfatter tvister, der vedrører sidstnævnte tredjemand, kan sidstnævnte, også uden personligt at have undertegnet en i forsikringsaftalen indeholdt værnetingsklausul, i givet fald påberåbe sig denne, såfremt kravet om skriftlighed ifølge konventionens artikel 17 er opfyldt for forsikringsgiverens og forsikringstagerens vedkommende, og forsikringsgiverens aftalevilje herved klart og præcist er kommet til udtryk. I dommens præmis 18 fastslog Domstolen, at der ifølge konventionen udtrykkeligt består en adgang til at aftale værnetinget, ikke blot i den i aftalen deltagende forsikringstagers interesse, men også i den forsikredes og den begunstigedes, som eventuelt ikke deltager i aftalen, når de forskellige personer ikke er identiske, og som endog kan være ukendte ved indgåelsen af forsikringsaftalen. De belgiske coassurandører har på grundlag af den dom udledt, at Domstolen allerede har fastslået, at værnetingsklausulen kan gøres gældende over for den begunstigede i henhold til aftalen, uden at sidstnævnte selv skal opfylde betingelserne i Bruxelles-konventionens artikel 17.

23 Kommissionen er derimod af den opfattelse, at den begunstigede er omfattet af forsikringsaftalen uden at være bundet af værnetingsklausulen alene på grund af den automatiske og bindende beskyttelse, der gives enhver »svag part«. Det følger af Domstolens praksis, at den ikke-underskrivende begunstigede i medfør af en aftale indgået på dennes vegne kan gøre en værnetingsklausul gældende, uden at det modsætningsvis kan sluttes, at denne klausul også kan gøres gældende over for den begunstigede. Kommissionen har videre anført, at Bruxelles-konventionens artikel 12, nr. 2, der var genstand for dommen i sagen Gerling m.fl., udtrykkeligt nævner den begunstigedes forhold, og at de værnetingsklausuler, som er nævnt i denne bestemmelse, er fakultative udelukkende til fordel for »den svage part«. Følgelig er den sikrede og den begunstigede omfattet af listen over parter, der kan underskrive eller gøre nævnte klausul gældende. Derimod vedrører Bruxelles-konventionens artikel 12, nr. 3, en værnetingsklausul, hvis eksklusive karakter er helt utvivlsom, som ikke nævner en begunstiget tredjemand, og som af denne grund ikke kan gøres gældende over for denne.

24 De belgiske coassurandører og Det Forenede Kongeriges regering har anført, at værnetingsklausulen — vedtaget i overensstemmelse med Bruxelles-konventionens artikel 12, nr. 3 — blev vedtaget på forslag fra forsikringstageren, og at argumentet om beskyttelse af den sikrede »svage part« i henhold til kontrakten derfor ikke er relevant. Ifølge samtlige coassurandører kan de undtagelser, der er indeholdt i kontrakten, og som forsikringsgiveren kan gøre gældende over for forsikringstageren, ligeledes gøres gældende over for den begunstigede i henhold til aftalen, som altid frit kan vælge at se bort fra en klausul indgået til fordel for ham, når de begrænsninger, der følger af denne klausul, ikke passer ham. I tvisten i hovedsagen har den begunstigede i henhold til aftalen gjort rettigheder gældende over for forsikringsgiverne, der udspringer af en »samlet kontrakt«, som den omtvistede værnetingsklausul er en del af, og den begunstigede kan ikke gemme sig bag den omstændighed, at den er en fransk sikret, der er et helt uafhængigt fransk selskab, fordi den begunstigede inden for rammerne af koncernforsikringsaftalen er fuldt og direkte undergivet Recticel for så vidt angår forsikringsaftaler og ulykker.

25 Det er ud fra samme logik, at de belgiske coassurandører har henvist til dom af 19. februar 2002, Besix (sag C-256/00, Sml. I, s. 1699), og gjort gældende, at

Bruxelles-konventionen har til formål at sikre forudsigeligheden og sikkerheden for parterne i deres retlige forbindelser, og så vidt muligt at undgå, at der opstår flere værneting for én og samme kontrakt, således at man modvirker risikoen for indbyrdes modstridende afgørelser, og dermed letter anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser uden for den stat, hvor de er afsagt.

26 Den franske regering og Det Forenede Kongeriges regering har støttet disse betragtninger og har tilføjet, at der bør lægges vægt på parternes udtrykkelige viljesudsagn såvel som på retssikkerhed på forsikringsområdet. Når der er tale om denne type forsikringsaftale, der omfatter forskellige selskaber inden for samme koncern i flere forskellige stater, bør det følge, at de forskellige tvister, der kan opstå ved anvendelsen af en sådan aftale, afgøres ved samme ret. En sådan fortolkning af Bruxelles-konventionen gør det således muligt at sikre en ensartet fortolkning af forsikringsaftalen, at hindre eventuelle samtidige modstridende afgørelser såvel som en øgning i antallet af retssager. Denne fortolkning bidrager således til skabelsen af et europæisk forsikringsmarked.

27 Kommissionen har ligeledes gjort gældende, at hvis værnetingsklausuler ikke kan gøres gældende over for den sikrede, vil det føre til manglende forudsigelighed for forsikringsselskaberne, som således vil kunne blive sagsøgt ved en ret, som de ikke har mulighed for at forudse. Det må imidlertid anerkendes, at fællesskabslovgiver har foretrukket at lægge vægt på hensynet til beskyttelsen af de sikrede.

Domstolens bervarelse

28 Indledningsvis bemærkes, at Bruxelles-konventionen skal fortolkes ud fra såvel sit eget indhold og formål som ud fra dens sammenhæng med EF-traktaten (jf. dom af 6.10.1976, sag 12/76, Tessili, Sml. s. 1473, præmis 9).

29 I denne forbindelse indeholder Bruxelles-konventionen i afsnit II, afdeling 3, en selvstændig ordning for fordeling af retternes kompetence i forsikringssager. Konventionens artikel 8-10 bestemmer bl.a., at en forsikringsgiver, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges ved retterne i den stat, hvor han har bopæl, ved retten på det sted, hvor forsikringstageren har sin bopæl, i sager om ansvarsforsikring eller forsikring af fast ejendom ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, samt ved den ret, hvor skadelidte har anlagt sag mod den sikrede, såfremt den lovgivning, der gælder for denne ret, indeholder hjemmel dertil. Endvidere bestemmer konventionens artikel 11, at forsikringsgiveren kun kan anlægge sag ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgte har bopæl, hvad enten sagsøgte er forsikringstager, sikret eller begunstiget.

30 Ifølge fast retspraksis fremgår det af en gennemgang af bestemmelserne i denne afdeling, sammenholdt med forarbejderne, at bestemmelserne — hvorefter den sikrede har flere muligheder for at vælge værnetinget end forsikringsgiveren, mens adgangen til at vedtage en værnetingsklausul i sidstnævntes interesse afskæres — er begrundet i ønsket om at beskytte den sikrede, der som oftest står over for en standardkontrakt, hvis vilkår ikke længere kan forhandles, ligesom han er den økonomisk svageste part (jf. dommen i sagen Gerling m.fl., præmis 17, og dom af 13.7.2000, sag C-412/98, Group Josi, Sml. I, s. 5925, præmis 64).

31 På området for forsikringsaftaler sikres formålet om beskyttelse af den økonomisk svageste part ligeledes ved begrænsning af parternes autonomi for så vidt angår aftaler om værneting. Således indeholder Bruxelles-konventionens artikel 12 en

udtømmende opregning af tilfælde, hvor parterne kan fravige bestemmelserne i konventionens afsnit II, afdeling 3. Endvidere følger det af konventionens artikel 17, stk. 4, at aftaler om retternes kompetence er ugyldige, såfremt de strider mod bestemmelserne i nævnte artikel 12. Det følger af disse bestemmelser, at konventionen fastsætter en ordning, hvorefter undtagelser til bestemmelserne om kompetence i forsikringssager skal fortolkes strengt.

32 Nærmere bestemt gør Bruxelles-konventionens artikel 12, nr. 3, det muligt for en forsikringstager og en forsikringsgiver, som på tidspunktet for kontraktens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted i samme kontraherende stat, at aftale, at retterne i denne stat skal være kompetente også i tilfælde af, at skadetilføjelsen er foregået i udlandet, medmindre en sådan aftale ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat. En sådan klausul er tilladt i medfør af Bruxelles-konventionen, fordi den ikke kan berøve forsikringstageren, der er den svageste part, en passende beskyttelse. Som generaladvokaten har anført i punkt 61 i forslaget til afgørelse, forholder det sig i det tilfælde således, at selv om forsikringstageren mister muligheden for at anlægge sag ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, har han stadig mulighed for at anlægge sag ved retten på det sted, hvor han har sin bopæl.

33 Således gør princippet om partsautonomi det muligt for forsikringstageren, der er den svageste aftalepart, at give afkald på en af de to former for beskyttelse, der gives ham i medfør af Bruxelles-konventionen. På grund af den tvingende karakter af formålet om beskyttelse af den økonomisk svageste part kan denne autonomi imidlertid ikke udstrækkes i en sådan grad, at nævnte forsikringstager har mulighed for at give afkald på kompetence for retten på det sted, hvor han har sin bopæl. Som den svageste kontraktpart bør forsikringstageren ikke udsættes for vanskeligheder i forbindelse med et søgsmål i form af at skulle anlægge sag ved retterne i den stat, på hvis område medkontrahenten har bopæl (jf., analogt for så vidt angår en forbruger, dom af 20.1.2005, sag C-464/01, Gruber, Sml. I, s. 439, præmis 34).

34 Det er i lyset af disse betragtninger, at det skal afgøres, om en værnetingsaftale indgået i overensstemmelse med Bruxelles-konventionens artikel 12, nr. 3, mellem en forsikringstager og en forsikringsgiver kan gøres gældende over for en begunstiget i henhold til aftalen, der har bopæl i en anden kontraherende stat end forsikringstageren og forsikringsgiveren.

35 Bruxelles-konventionen, og navnlig dens artikel 12, nr. 3, indeholder ingen nærmere præcisering af virkningerne for den sikrede eller den begunstigede i henhold til en forsikringsaftale af en værnetingsklausul. En fortolkning med udgangspunkt i ordlyden af konventionens bestemmelser gør det således ikke muligt at afgøre om, og i givet fald under hvilke betingelser, denne klausul kan gøres gældende af forsikringsgiveren over for en begunstiget i henhold til aftalen, når denne har bopæl i en anden medlemsstat end forsikringstageren og forsikringsgiveren.

36 Under disse betingelser må Domstolen, således som det fremgår af denne doms præmis 28, fortolke Bruxelles-konventionens bestemmelser under hensyn til konventionens indhold og generelle formål.

37 Det bemærkes, at den begunstigede i henhold til aftalen på samme måde som forsikringstageren er beskyttet af Bruxelles-konventionen som den økonomisk svageste part i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i dommen i sagen Gerling m.fl.

38 Således vil en værnetingsklausul i medfør af konventionens artikel 12, nr. 3, under alle omstændigheder kun kunne gøres gældende over for en begunstiget i henhold til forsikringsaftalen, hvis klausulen ikke er til hinder for formålet om beskyttelse af den økonomisk svageste part.

39 Som generaladvokaten har anført i punkt 62 og 67 i forslaget til afgørelse, ville det have alvorlige konsekvenser for en begunstiget i henhold til aftalen, der ikke har underskrevet aftalen, og som har bopæl i en anden kontraherende stat, hvis en sådan klausul kunne gøres gældende over for ham. For det første ville en sådan mulighed berøve denne sikrede muligheden for at anlægge sag ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, såvel som muligheden for at anlægge sag ved retten på det sted, hvor han har sin bopæl, og derved tvinge den sikrede til at gøre sine krav mod forsikringsgiveren gældende ved retten på det sted, hvor forsikringsgiveren har hjemsted. For det andet ville det gøre det muligt for denne forsikringsgiver, inden for rammerne af en sag anlagt mod den begunstigede i henhold til forsikringsaftalen, at anlægge sag ved retten på det sted, hvor forsikringsgiveren selv har hjemsted.

40 En sådan fortolkning ville føre til en anerkendelse af en værnetingsaftale til fordel for forsikringsgiveren og til tilsidesættelse af formålet om beskyttelse af den økonomisk svageste part, i den foreliggende sag den begunstigede i henhold til forsikringsaftalen, som bør kunne anlægge sag og forsvare sig ved retten på det sted, hvor han har sin egen bopæl.

41 Det er i øvrigt for at styrke denne beskyttelse, der allerede er fastslået i præmis 17 i dommen i sagen Gerling m.fl., af den begunstigede i henhold til en forsikringsaftale, som er den økonomisk svageste part, at artikel 9, stk. 1, litra b), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1) er blevet affattet således, at det udtrykkeligt gøres muligt for den sikrede eller den begunstigede i medfør af en forsikringsaftale at anlægge sag mod forsikringsgiveren ved retten på det sted, hvor den sikrede eller begunstigede har sin egen bopæl, mens Bruxelles-konventionens artikel 8, stk. 1, nr. 2, kun indeholder bestemmelse om kompetence for retten på stedet for forsikringstagerens bopæl uden at bestemme, om forsikringsgiveren kan sagsøges ved retten på det sted, hvor den sikrede eller den begunstigede har bopæl.

42 Endvidere kan dommen i sagen Gerling m.fl. i modsætning til det, som de belgiske coassurandører såvel som Det Forenede Kongeriges regering har gjort gældende,

ikke påberåbes til støtte for, at en værnetingsklausul kan gøres gældende, fordi dommen for det første vedrørte en værnetingsklausul i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 12, nr. 2, som udtrykkeligt giver parterne i aftalen ret til at indgå en aftale om kompetence, der ikke er eksklusiv, men fakultativ, og som udelukkende er til fordel for forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede, og for det andet fordi Domstolen i nævnte dom kun tog stilling til spørgsmålet, om en sådan klausul kan gøres gældende af en tredjemand, dvs. den begunstigede i henhold til aftalen, mod forsikringsgiveren, og ikke om den kan gøres gældende af forsikringsgiveren over for tredjemand. Som generaladvokaten har anført i punkt 52 i forslaget til afgørelse, kan muligheden for den begunstigede i henhold til en forsikringsaftale for at gøre denne klausul gældende over for forsikringsgiveren ikke være til skade for den begunstigede, men har tværtimod til virkning at styrke beskyttelsen af den økonomisk svageste part ved at tilføje et yderligere værneting til de værneting, der er fastsat på forsikringsområdet i Bruxelles-konventionen.

43 Det følger af ovenstående, at det forelagte spørgsmål skal besvares med, at en værnetingsklausul indgået i overensstemmelse med Bruxelles-konventionens artikel 12, nr. 3, ikke kan gøres gældende over for den begunstigede i henhold til en forsikringsaftale, som ikke udtrykkeligt har underskrevet denne klausul, og som har sin bopæl i en anden kontraherende stat end forsikringstageren og forsikringsgiveren.

Sagens omkostninger

44 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

En værnetingsklausul indgået i overensstemmelse med artikel 12, nr. 3, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse, ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse, ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse og ved konventionen af 29. november 1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse, kan ikke gøres gældende over for den begunstigede i henhold til en forsikringsaftale, som ikke udtrykkeligt har underskrevet denne klausul, og som har sin bopæl i en anden kontraherende stat end forsikringstageren og forsikringsgiveren.

Underskrifter